

Polazeći od ciljeva i načela utvrđenih dosadašnjim programskim deklaracijama, u nastojanju da politički dosljedno odgovorimo na aktualna i buduća pitanja, prilagođavajući svoje djelovanje vremenu i prilikama u kojima djelujemo, Sedmi kongres SDA je **14. septembra 2019. godine u Sarajevu usvojio**

PROGRAMSKU DEKLARACIJU SEDMOG KONGRESA SDA

Sa vjerom u Boga i odlučnošću da se pridržavamo moralnih vrijednosti koje proizlaze iz temeljnih vjerskih i etičkih načela;

Polazeći od rezultata koje je SDA postigla u osiguranju nezavisnosti i međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine, u organizaciji odbrane od agresije, u obnovi, izgradnji i jačanju države;

Posvećeni ostvarenju našeg glavnog cilja – izgradnji suverene, cjelovite, demokratske i prosperitetne Bosne i Hercegovine, države ravnopravnih naroda i građana na cijelom njenom teritoriju;

Čvrsto opredijeljeni za zaštitu i poštivanje izvornih i neotuđivih ljudskih prava i sloboda, te punu implementaciju Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;

Svjesni da je Bosna i Hercegovina multietnička država i da mora biti uređena po mjeri svih njenih građana i naroda;

Uvjereni da unutarnje probleme i otvorena pitanja možemo i treba da rješavamo kroz dijalog i kompromis, u skladu sa demokratskim principima;

Sa željom da sadašnje i buduće generacije žive u miru i prosperitetu uz međusobno uvažavanje i toleranciju gradeći jedinstvo bosanskohercegovačkih različitosti, s ciljem da naše različitosti budu naše prednosti i bogatstvo, a ne razlozi za podjele i sukobe;

Odlučni u namjeri da dovršimo neophodne reforme za ekonomsko-socijalni napredak i zapošljavanje, da intenziviramo borbu protiv kriminala i korupcije, da izgrađujemo bogato i otvoreno bosanskohercegovačko društvo odgovornih, tolerantnih i solidarnih ljudi;

Pozdravljajući značajan napredak koji je Bosna i Hercegovina u protekle četiri godine ostvarila na putu evropskih integracija i iskazujući spremnost za realizaciju preporuka iz Mišljenja Evropske komisije o kandidatskom statusu Bosne i Hercegovine;

Pozdravljajući odluku NATO saveza iz decembra mjeseca 2018. godine kojom je Bosna i Hercegovina pozvana da podnese Prvi godišnji nacionalni program (ANP) u okviru odobrenog Akcionog plana za članstvo (MAP) u NATO savez i iskazujući spremnost da se na tom putu istraje;

Delegati 7. kongresa definiraju POLITIČKU POZICIJU I POLITIKE SDA

I - POLITIČKA POZICIJA STRANKE DEMOKRATSKE AKCIJE

SDA potvrđuje poziciju bh. narodne stranke političkog centra otvorene za sve građane Bosne i Hercegovine koji prihvataju njene programske ciljeve i zalažu se za:

- očuvanje suvereniteta, nezavisnosti i cjelovitosti države Bosne i Hercegovine, kao i nepovredivosti njenih granica;
- punopravno uključivanje Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju i NATO savez, kao i druge evropske i svjetske asocijacije i organizacije;
- regionalnu suradnju na principima poštivanja suvereniteta, teritorijalnog integriteta, dobrosusjedskih odnosa i međusobnog uvažavanja, kao osnovu za stabilnost i ekonomski prosperitet cijelog regiona.
- razvoj demokratije u društvenom i političkom životu i funkcioniranje pravne države;
- uvažavanje i poštivanje, te zalaganje za unapređenje osnovnih ljudskih prava i temeljnih sloboda čovjeka i građanina u skladu s međunarodnim dokumentima kojima se definira ova oblast;
- dalji razvoj SDA kao snažne demokratske političke stranke koja će biti lider pozitivnih promjena u bosanskohercegovačkom društvu i državi;
- očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992-1995, te očuvanje vrijednosti antifašizma, što uključuje zakonsku zabranu negiranja holokausta i genocida;
- očuvanje istine o agresiji na Bosnu i Hercegovinu 1992-1995, borbu protiv pokušaja izjednačavanja strana i borbu protiv pokušaja uvođenja etničkog balansa u procesuiranju ratnih zločina;
- ostvarivanje socijalne i nacionalne ravnopravnosti konstitutivnih naroda i građana na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine;
- podršku kulturnim institucijama i nevladinim organizacijama koje rade na afirmaciji tradicije, kulture i identiteta Bošnjaka;
- afirmaciju bosanskog identiteta kao zajedničkog identiteta svih građana Bosne i Hercegovine, uz očuvanje etničkih posebnosti;
- slobodnu aktivnost vjerskih zajednica zasnovanu na autonomiji i vjerskim slobodama građana;
- zaštitu prava i interesa Bošnjaka u drugim državama regiona;
- razvijanje saradnje i jačanje veza s bh. iseljeništvom;
- borbu protiv svih oblika diskriminacije i socijalne isključenosti;
- poštivanje rodne ravnopravnosti;
- unapređenje socijalnih prava;
- unapređenje prava iz radnog odnosa i uslova rada u realnom sektoru;
- dosljedno provođenje principa tržišne ekonomije čije će pozitivne rezultate uživati svi građani Bosne i Hercegovine;
- borbu protiv korupcije i svih oblika kriminaliteta;
- ravnomjeran regionalni razvoj, podršku povratničkim zajednicama i razvoj ruralnih sredina;
- afirmaciju mladih i intenziviranje njihovog učešća u javnom i društvenom životu;
- odgoj i obrazovanje u skladu s tradicijom i savremenim potrebama tržišta i bosanskohercegovačkog društva.

II - REINTEGRACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Ustrajat ćemo na reintegraciji Bosne i Hercegovine. Dejtonskim mirovnim sporazumom zaustavljena je agresija koja je u značajnoj mjeri dezintegrirala našu zemlju. Agresori nisu uspjeli u svojim namjerama podjele Bosne i Hercegovine i uništenja Bošnjaka, ali je država dobila uređenje i unutrašnju strukturu što je posljedica rata, s brojnim mogućnostima za opstrukcije i blokade.

I danas retrogradne snage, u miru, političkim sredstvima, pokušavaju ostvariti one ciljeve koje nisu mogli ostvariti ni u ratu.

Kako slabi uloga međunarodne zajednice u procesima u Bosni i Hercegovini, te snage su sve glasnije u zahtjevima za dodatnim teritorijalnim i etničkim podjelama.

Nikada nećemo dozvoliti bilo kakve dodatne podjele, već ćemo ustrajati i snažno raditi na dokidanju postojećih.

Radit ćemo na jačanju države Bosne i Hercegovine i suprostavit ćemo se svakom pokušaju devastiranja državnih institucija.

Značajno ćemo povećati budžete za održivi povratak i boriti se za prava povratnika, jer je to najbolji put reintegracije zemlje.

III - SUPROTSTAVLJANJE PROPAGANDI PROTIV BOŠNJAČKOG NARODA

Da bi ostvarile svoje ciljeve, retrogradne političke snage su pojačale propagandu protiv Bošnjaka kao najbrojnijeg naroda u Bosni i Hercegovini. U tu svrhu koriste se već poznate propagandne metode i lažne optužbe o ekstremizmu i radikalizmu Bošnjaka.

Bošnjački narod je sudbinski vezan za državu Bosnu i Hercegovinu i želi da u toleranciji i miru živi s drugim narodima u zajedničkoj državi. Odgovori Bošnjaka i svih bh. patriota na stalne nasrtaje na državu se zamjenom teza predstavljaju kao težnja za dominacijom, unitarizacijom i centralizacijom.

S ovom borbom ćemo nastaviti. Boreći se za istinu, stalno ćemo ukazivati da su osnovni problem za ovu državu politike iz Bosne i Hercegovine i regiona koje su izvršile agresiju na Bosnu i Hercegovinu i koje su presuđene od međunarodnih i domaćih sudova.

IV - BORBA PROTIV RELATIVIZACIJE ISTINE I IZJEDNAČAVANJA KRIVICE

Istina o agresiji na Bosnu i Hercegovinu koja je utvrđena brojnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i presudama Međunarodnog suda pravde i Haškog krivičnog tribunala se pokušava ugroziti od političkih snaga koje su vršile agresiju i njihovih sljedbenika. Cilj je izjednačiti strane i na taj način ostvariti podjelu Bosne i Hercegovine. Nažalost, tome doprinose i aktivnosti pojedinih struktura bh. pravosuđa koje konstruira optužnice protiv branilaca Bosne i Hercegovine, a ne procesuiraju brojne inspiratore, organizatore i izvršioce masovnih, sistemski i sistematski izvršenih zločina od strane agresorskih vojski.

Insistirat ćemo na dosljednom procesuiranju svih odgovornih za ratne zločine, sve dok i posljednji ne bude izveden pred lice pravde. U okviru toga, posebno onih koji su obuhvaćeni procjenom Haškog tužilaštva i vraćeni bh. pravosuđu na procesuiranje (oko 850 predmeta sa oznakom A).

Ustrajat ćemo u namjeri da se usvoji Zakon o zabrani negiranja genocida.

Smatramo da je stoga neophodno, u okviru Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava koji djeluje pri Univerzitetu Sarajevo, formirati poseban odjel za istinu i pravdu. Aktivnosti na tom planu su započete, a zadatak navedenog odjela bi bila borba protiv svih devijacija prisutnih u procesu tranzicijske pravde.

V - INTEGRACIJA U EVROPSKU UNIJU

Pozdravljamo deblokadu i napredak Bosne i Hercegovine na evropskom putu koji je ostvaren u protekle četiri godine. Izražavamo punu spremnost da se što prije ispune preporuke iz Mišljenja Evropske komisije o kandidatskom statusu Bosne i Hercegovine. Poseban fokus ćemo staviti na ispunjavanje zahtjeva Evropske komisije koji se odnose na vladavinu zakona, neovisnost i efikasnog pravosudnog sistema; saradnju sa MKS za bivšu Jugoslaviju; uklanjanje etničkih i entitetskih blokada i mehanizama veta; supremaciju države nad ostalim nivoima vlasti; implementaciju presuda Evropskog suda za ljudska prava.

Očekujemo da Bosna i Hercegovina što prije dobije kandidatski status i otpočne pregovore za članstvo u EU.

VI - INTEGRACIJA U NATO SAVEZ

Pozdravljamo odluku NATO saveza kojom je Bosna i Hercegovina pozvana da podnese Prvi godišnji nacionalni program (ANP) u okviru odobrenog Akcionog plana za članstvo u NATO-u (MAP).

Učinit ćemo sve da se važeći zakoni i donesene odluke u cijelosti poštuju. Odbacujemo pokušaje koje dolaze iz RS-a da se zaustavi NATO put Bosne i Hercegovine.

VII - REGIONALNA SARADNJA

Zalažemo se za regionalnu saradnju posebno sa susjednim državama, na principima međusobnog uvažavanja, poštivanja i reciprociteta. Pozivamo susjede Bosne i Hercegovine Srbiju i Hrvatsku da pristupimo rješavanju otvorenih pitanja. Ako o nekom pitanju nije moguće postići sporazum, pozivamo da se primjenjuju norme i standardi međunarodnog prava. Pozivamo Srbiju i Hrvatsku da ispunjavaju obaveze prema Bosni i Hercegovini koje su prihvatile kao potpisnice Dejtonskog mirovnog sporazuma, i da poštuju Bosnu i Hercegovinu kao što Bosna i Hercegovina poštuje njih.

VIII - MEĐUNARODNA SARADNJA

Osim međunarodne saradnje u okviru euroatlantskih integracija i regionalne saradnje, razvijat ćemo saradnju sa svim drugim miroljubivim i prijateljskim državama svijeta i međunarodnim

organizacijama. U okviru toga i dalje ćemo raditi na unapređenju prijateljskih odnosa sa zemljama istoka, posebno članicama OIC-a. Intenzivirat ćemo ekonomsku saradnju sa poticanjem ulaganja u našu zemlju i jačanjem trgovinskih odnosa. U okviru državnih institucija i na druge načine posebnu pažnju ćemo posvetiti lobiranju za interese Bosne i Hercegovine i poništavanju antibosanskih i antibošnjačkih lobiranja u svijetu.

IX - REFORMA USTAVA I JAVNE UPRAVE

Naš primarni i dugoročni cilj je usvajanje ustava kojim bi Bosna i Hercegovina bila definirana kao demokratska, regionalizirana, pravna i socijalna država pod nazivom Republika Bosna i Hercegovina sa tri nivoa vlasti: državni, regionalni i lokalni sa gradom Sarajevom koji je politički, administrativni, kulturni i ekonomski centar Bosne i Hercegovine.

Reforma postojećeg Ustava BiH

Podržat ćemo reforme koje su u interesu svih građana Bosne i Hercegovine i koje vode jačanju funkcionalne državne strukture. Sva buduća rješenja moraju zadovoljiti princip pune ravnopravnosti naroda i građana na svakom dijelu države Bosne i Hercegovine.

U prvoj fazi ustavnih reformi podržat ćemo amandmanske promjene postojećeg Ustava Bosne i Hercegovine koje osiguravaju usklađivanje Ustava sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, uspostavljanje Vrhovnog suda kao institucije koja će garantirati jednake standarde za sve građane, osiguranje nadležnosti države u onim segmentima koji su uvjet za priključenje Bosne i Hercegovine NATO i Evropskoj uniji, efikasno funkcioniranje institucija Bosne i Hercegovine i eliminiranje blokada u njihovom odlučivanju.

Zalagat ćemo se za dosljednu implementaciju presuda Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U okviru toga, tražit ćemo da se do kraja implementiraju odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o ravnopravnosti naroda kako bi se uspostavila simetrična rješenja u oba bosanskohercegovačka entiteta. Ovo posebno kada su u pitanju entitetski parlamenti i predsjednici odnosno potpredsjednici entiteta.

Podržavamo ustavnu reformu entiteta Federacija BiH kojoj je cilj racionalizacija i efikasnije funkcioniranje vlasti. Nećemo prihvatiti bilo kakve nove podjele, etničke, teritorijalne ili institucionalne. Razmatranje administrativno-teritorijalne reorganizacije Federacije BiH može biti razmatrano isključivo u okviru reorganizacije na prostoru cijele Bosne i Hercegovine.

Reforma javne uprave

Naš cilj je država u funkciji općeg dobra, a odgovorna i efikasna administracija u službi građana. Kako bi javna uprava mogla još brže i kvalitetnije pružati usluge građanima i privrednim subjektima, neophodan je nastavak reformi kako je to predviđeno strateškim usvojenim dokumentima.

X - EKONOMIJA, RAZVOJ, ZAPOSŁJAVANJE

Pozdravljamo napredak na planu ekonomskih reformi i poboljšanje svih ekonomskih parametara u protekle četiri godine. I dalje treba praviti snažne iskorake na planu strukturalnih reformi da bi se uspostavila i održavala makroekonomska stabilnost, povećao stepen konkurentnosti naše privrede, izgradio još povoljniji ambijent za brži ekonomski rast koji će voditi još većem zapošljavanju. To podrazumijeva reforme i mjere koje će poboljšati poslovno okruženje, smanjiti javnu potrošnju i opterećenja na rad, razviti poslovnu infrastrukturu, aktivirati raspoložive resurse, podržati mala i srednja preduzeća, poljoprivrednike, izvoznike, stimulirati potrošnju domaćih proizvoda, povećati pokrivenost uvoza izvozom i poboljšati naplatu javnih prihoda.

U oblasti energije i rudarstva naš cilj je energetska pouzdana, održiva i neovisna Bosna i Hercegovina sa zakonski potpuno uređenim sektorom energije i rudarstva i spremna za izgradnju energetskih objekata.

U oblasti poljoprivrede i šumarstva naš cilj je stabilna, održiva i moderna poljoprivreda koja osigurava dovoljno kvalitetnih proizvoda za domaće potrebe i izvoz, a siguran i adekvatan dohodak za poljoprivrednike. Takva poljoprivreda će osigurati perspektivu mlađim strukturama stanovništva i revitalizaciju demografske slike ruralnih područja.

Rast u oblasti energetike, poljoprivrede i infrastrukture na posredan način će poduprijeti razvoj i angažman industrijskih grana u kojima imamo nasljeđe i resurse, posebno u prerađivačkoj industriji.

Poseban impuls razvoju ekonomije dat će ubrzana izgradnja saobraćajne, energetske i digitalne infrastrukture. Bosna i Hercegovina u sljedećem desetljeću treba biti pretvorena u veliko gradilište.

Prioritet cjelokupnog ekonomsko-privrednog koncepta su razvojni zahvati koji će osigurati potrebni nacionalni rast i potaknuti potražnju za radnom snagom.

Razvojni planovi trebaju osigurati ravnomjerni regionalni i ekološki privredni razvoj.

SDA će snažno insistirati i raditi na kredibilnoj realizaciji ciljeva za BiH utvrđenih u Programu Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030.godine

XI – RADNIČKA PRAVA

U saradnji sa sindikatima i poslodavcima ćemo intenzivno raditi na zakonskom okviru koji će poboljšati uvjete rada i garantirati visinu plaće s kojom se može dostojno živjeti u Bosni i Hercegovini.

XII - DRŽAVNA IMOVINA

Za reguliranje pitanja državne imovine isključivo su nadležne institucije BiH. Državna imovina se može i mora riješiti na principima uvažavanja državnosti, suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH.

Insistiramo na punoj implementaciji presude Ustavnog suda BiH o državnoj imovini i hitnom knjiženju državne kao i perspektivne vojne imovine na državu Bosnu i Hercegovinu.

XIII - ODBRANA I SIGURNOST

Sigurnost građana, društva i države predstavlja osnovu povoljnog ambijenta za sveopći razvoj institucija, organizacija i struktura države i svih oblika ljudskog djelovanja u njima. Nacionalna/državna sigurnost sve više je zavisna i integrirana u regionalnu i širu međunarodnu sigurnost da bi se sigurnosne prijetnje i rizici uspješnije spriječili.

Istrajat ćemo na planu reforme odbrane i oružanih snaga Bosne i Hercegovine poštujući dokument Predsjedništva Bosne i Hercegovine „Pregled odbrane“, kako bi Bosna i Hercegovina dobila ili imala oružane snage koju su sposobne da izvrše misiju propisanu Zakonom o odbrani.

Insistirat ćemo na reformi policijskih snaga kako bi Bosna i Hercegovina imala uvezane, funkcionalne i efikasne policijske snage.

Razvijat ćemo namjensku industriju, prije svega radi ekonomskih razloga, ali i za slučaj potrebe odbrane zemlje.

Pružiti ćemo punu podršku nadležnim agencijama u borbi protiv ispoljavanja svih oblika ekstremizama i radikalizama. Ta borba se mora voditi na zakonit način uz punu zaštitu ljudskih prava.

XIV - REFORMA PRAVOSUĐA, BORBA PROTIV NASILJA, ORGANIZIRANOG KRIMINALA I KORUPCIJE

Podržavamo aktivnosti na provođenje reformi pravosuđa u BiH, u skladu s međunarodnim i EU standardima koje, između ostalog, trebaju osigurati nezavisnost pravosuđa i usklađenost zakona i sudske prakse u BiH; formiranje Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine; cjelovitu strategiju za efikasno procesuiranje odgovornih za ratne zločine i unapređenje efikasnosti i efektivnosti u privrednim i upravnim sporovima.

Korupcija u javnom i privatnom sektoru ugrožava stabilnost i prosperitet države, potkopava povjerenje građana u institucije vlasti, ometa ekonomski razvoj. SDA daje punu podršku svim institucijama zaduženim za prevenciju i borbu protiv korupcije i podržava sve aktivnosti koje će dovesti do unapređenja efikasnosti pravosudnih i drugih institucija u borbi protiv korupcije.

Pozivamo tužilaštva i sudove da ubrzaju procesuiranje slučajeva korupcije, organiziranog kriminala i sumnjive privatizacije.

Podržat ćemo zakonsko i finansijsko osiguranje samostalnosti i neovisnosti institucija za provođenje zakona.

Odlučno ćemo sprečavati pokušaje da se policija i tužilaštvo stave pod političku kontrolu i utjecaj, posebno u postupcima imenovanja i razrješenja. Suprotstavit ćemo se prisutnim tendencijama da se Bošnjaci isključe iz rukovodnih struktura pravosudnih institucija. Posebnu odgovornost za to snosi Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH čija reforma je neophodna.

XV - BOSANSKOHERCEGOVAČKI I ETNIČKI IDENTITET

Afirmacija bosanskohercegovačkog identiteta kao zajedničke odrednice svih građana Bosne i Hercegovine podrazumijeva državni bosanskohercegovački patriotizam, njegovanje i razvijanje tradicionalnih vrijednosti tolerancije i suživota naših naroda, njihovih različitih kultura i religija. Kultura svakog od bosanskohercegovačkog naroda je dio kulturne baštine svih nas, a ne samo naroda iz kojeg potiče.

Bosanskohercegovački identitet nije negiranje etničke pripadnosti Bošnjaka, Srba, Hrvata i ostalih, već razvijanje osjećaja pripadnosti državi Bosni i Hercegovini. Bh. identitet sadržan je i u onome što su zajednički, društveni i građanski interesi svih državljana BiH. Afirmacija bošnjaštva kao etničke odrednice najbrojnijeg naroda u Bosni i Hercegovini, potvrda njegovog identiteta i integriteta je preduvjet razvoja bosanskohercegovačkog identiteta.

Ravnopravnost naroda i zaštita etničkih vrijednosti je u temeljima Bosne i Hercegovine. Etnička prava se moraju uskladiti sa Odlukom Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti naroda, a druga kolektivna prava sa demokratskim standardima. Ova prava moraju biti zaštićena istovjetno na cijelom teritoriju države Bosne i Hercegovine. Istovremeno, ona ne mogu biti u suprotnosti sa interesima države Bosne i Hercegovine i univerzalnim ljudskim pravima i slobodama, te dovoditi u pitanje prava drugih.

Osigurat ćemo izučavanje, upotrebu i promoviranje bosanskog jezika u obrazovnim institucijama, medijima i javnom životu.

Zalažemo se za punu ravnopravnost bosanskog, srpskog i hrvatskog jezika. Osuđujemo sve slučajeve diskriminacije na tom planu, a posebno diskriminaciju povratnika u RS kojima se onemogućava upotreba bosanskog jezika u obrazovnom sistemu.

XVI - VJERSKA PRAVA I SLOBODE

Poštivanje različitih svjetonazora, vjerskih prava i sloboda, što je zagarantirano Ustavom BiH, podrazumijeva i vraćanje oduzete imovine vjerskim zajednicama/crkvama, obnovu porušenih i oštećenih vjerskih objekata i kulturno-historijskog naslijeđa uopće.

Odnosi između države i vjerskih zajednica i njihovo mjesto u društvu treba da budu regulirani kao u zemljama demokratskog svijeta i prilagođeni bosanskohercegovačkim prilikama, podrazumijevajući pravo na zdravstveno i penziono osiguranje svih vjerskih službenika. Tražimo od institucija BiH da se konačno zaključi Ugovor s Islamskom zajednicom u Bosni i Hercegovini.

Podržavamo poziv Islamske zajednice u BiH koja je pozvala svoje pripadnike i članove da slijede tradicionalno učenje islama vijekovima prakticirano na ovim prostorima i da odbiju nasilje i zločin u ime islama, gdje god se to događalo. Nasilje u ime vjere je najgori vid nasilja nad samom vjerom.

Dijelimo zabrinutost muslimana u svijetu usljed istupa pojedinaca i pojedinih zvaničnika na Zapadu koji neodgovorno ili zlonamjerno poistovjećuju islam i muslimane sa grupama i pojedincima koji uzurpiraju vrijednosti i ustanove islama.

XVII - ODRŽIVI POVRATAK IZBJEGLIH I RASELJENIH OSOBA

Potpuna provedba Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma je ključna pretpostavka za reintegriranje mirne, stabilne i prosperitetne Bosne i Hercegovine. Za održiv povratak neohodno je, pored ekonomskih, osigurati i sve druge pretpostavke kao što je hitno rješavanje problema u obrazovnom procesu Bošnjaka u entitetu RS i institucionalno jačanje pozicije povratnika u RS kroz zapošljavanje u općinsku i entitetsku administraciju, javni sektor, te državne institucije smještene u RS, kao i kantone gdje su Bošnjaci u manjini.

Nastavit ćemo aktivnosti na državnom nivou, te aktivnosti Federalnog ministarstva za raseljene osobe i izbjeglice na ekonomskom jačanju povratničke populacije, stipendiranju studenata kao i pomoći pri ostvarivanju prava na odrađivanje pripravničkog staža.

Potrebno je izmjenama zakona u FBiH osigurati kontinuitet korištenja ostvarenih prava povratnicima, a do tada donošenjem privremenih mjera osigurati korištenje tih prava.

Značajno ćemo uvećati budžetska izdvajanja na svim nivoima za potrebe povratka.

XVIII - BORAČKA ZAŠTITA I PRAVA CIVILNIH ŽRTAVA RATA

Naš cilj u oblasti boračko-invalidske zaštite je osigurati dostignuti obim prava i pravičan status boračkih populacija u skladu sa njihovim potrebama i realnim mogućnostima društva. Insistirajući na pravičnoj kategorizaciji i materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca podržat ćemo utvrđivanje jedinstvene politike donošenjem sistemskih propisa kojima se reguliraju osnovna socijalno-statusna pitanja i pravni položaj boračke populacije.

Zalagat ćemo se za kontinuirano provođenje Zakona o kontroli zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite i podzakonskih akata.

Smatramo vrlo važnim usvojeno zakonsko rješenje kojim je omogućena zaštita demobiliziranih boraca u odmakloj životnoj dobi. Taj zakon treba stalno dorađivati shodno materijalnim mogućnostima.

XIX - PENZIJSKO-INVALIDSKI SISTEM I SOCIJALNA ZAŠTITA

Pozdravljamo donošenje zakona kojim su osigurani optimalni uvjeti za nesmetano funkcioniranje i stabilnost sistema penzijskog i invalidskog osiguranja. Potrebno je nastaviti s započetim procesom povećanja penzija, a posebno onih najnižih.

Nužno je nastaviti započetu reformu sistema penzijskog i invalidskog osiguranja na načelima međugeneracijske solidarnosti i uvođenje novih oblika dobrovoljnih vidova penzionih osiguranja sa osnivanjem dodatnih penzionih fondova. Podržat ćemo donošenje Zakona o osnovama sistema penzijskog i invalidskog osiguranja na nivou Bosne i Hercegovine kako bi se eliminirale diskriminirajuće odredbe u neharmoniziranim entitetskim zakonima.

Potrebno je ubrzano nastaviti aktivnosti na uvezivanju radnog staža radnicima preduzeća u državnom vlasništvu, koja zbog neadekvatnog poslovanja nisu izvršila obavezu uplate doprinosa za svoje radnike.

Zalažemo se za Bosnu i Hercegovinu državu socijalne pravde. Izdvajanja za socijalne potrebe uskladiti sa ekonomskim mogućnostima, a postojeća sredstva rasporediti pravednije i racionalnije sprečavajući zloupotrebe i stvarajući neophodne uvjete da se sredstva usmjeravaju onima koji su zaista socijalno ugroženi. Prioritet dati socijalnoj sigurnosti porodica šehida i poginulih branilaca Bosne i Hercegovine, te invalida.

Osigurati dovoljno sredstava za zaštitu prava civilnih žrtava rata, poboljšanje materijalnog i socijalnog položaja teških invalida, kao i osoba sa specijalnim potrebama, osobito djece.

Podržavati i unapređivati stalni dijalog između sindikata, poslodavaca i vlada.

XX - ZDRAVSTVO

Naš cilj je reforma i racionalizacija zdravstvenog sistema, uz jačanje kvaliteta usluga i principa solidarnosti i uspostava održivog zdravstvenog sistema koji će osigurati zdravstvenu zaštitu građana od rođenja pa do kraja života sa posebnom brigom za zdravlje osoba treće životne dobi, te onih koji boluju od malignih i kardiovaskularnih bolesti.

Aktivnosti ćemo provoditi u skladu preporukama Svjetske zdravstvene organizacije i strategijom razvoja Zdravstvene zaštite u FBiH vodeći računa o obavezama BiH u pogledu međunarodnih

standarda u zdravstvenoj zaštiti (Evropska socijalna povelja, Deklaracija o pravima pacijenata u Evropi, Rezolucija UN).

XXI - OBRAZOVANJE I NAUKA

Naš cilj je efikasan i brzoreagujući obrazovni sistem, neopterećen ideologijama, povezan sa potrebama tržišta kroz sistem "dualnog obrazovanja", usklađen sa evropskim standardima.

Uvažavanje i poštivanje kulturoloških različitosti treba da bude zastupljeno u obrazovno-odgojnom sistemu. I dalje ćemo se boriti za jedinstven, moderan i kvalitetan obrazovni sistem što podrazumijeva implementaciju zajedničke nastavno-obrazovne jezgre, ukidanje prekse "dvije škole pod jednim krovom" i eliminiranje diskriminacije i odvajanja učenika i nastavnika po bilo kojem osnovu.

U visokom obrazovanju je potrebno osigurati kvalitet koji će mlađim generacijama omogućiti ravnopravan pristup eminentnim svjetskim univerzitetima i tržištu rada.

Razvoj Bosne i Hercegovine ćemo temeljiti na naučnim saznanjima. To podrazumijeva razvoj i afirmaciju nauke i tehnologije, ulaganjem u nauku i naučno-istraživačke razvojne procese kao bitne preduvjete naučno-tehnološkog i ekonomskog razvoja.

Zalagat ćemo se za izgradnju društva baziranog na moralu i znanju, u kojem će obrazovanje biti tretirano kao jedan od važnijih razvojnih resursa, a ljudski potencijali kao osnovno bogatstvo društva.

Sposobnosti za generiranje znanja, inoviranje novih tehnologija i inovacije koje podržavaju održivi razvoj su osnove za uspjeh društva i pojedinaca i zato je prioritetno uspostavljanje uslova za kreiranje znanja, razvoj tehnologija i inovacija kroz razvoj intelektualnog potencijala naše zemlje.

Održiv razvoj zemlje će biti postignut samo ukoliko se stvore uvjeti za razvoj punog potencijala stanovništva kroz obrazovanje koje mora uključiti ovladavanje savremenim tehnologijama.

XXII - KULTURA I SPORT

U cilju obnavljanja i razvoja bosanskohercegovačkog kulturnog bića, podržat ćemo osiguranje ustavnih i institucionalnih pretpostavki za ostvarivanje kulturne politike na državnom nivou i subvencioniranje kulture na svim nivoima vlasti na principima kvaliteta kao kriterija, smatrajući kulturu faktorom duhovne i moralne ravnoteže društva.

Podržat ćemo djelovanje i razvoj institucija koje se bave proučavanjem i zaštitom kulture i tradicije naroda Bosne i Hercegovine, kao i donošenje zakona o čuvanju arhivske građe i postojećeg kulturnog blaga.

Posebno ćemo se zalagati za obnovu bošnjačke kulturne baštine i njezin razvoj nakon masovnih razaranja u toku agresije na Bosnu i Hercegovinu i genocida nad Bošnjacima.

Zalagat ćemo se za povezivanje sa svjetskim i evropskim kulturološkim tokovima uz afirmaciju i promociju bh. kulturno-historijskog naslijeđa.

U cilju razvoja sporta koji doprinosi odgoju i razvoju te očuvanju zdravlja djece i omladine, zalagat ćemo se za razvijanje sportske infrastrukture, stimuliranje sportskih klubova i organizacija, sistematsko rješavanje finansiranja državnih timova i olimpijskih selekcija BiH.

XXIII - PORODICA I DEMOGRAFIJA

Nastavit ćemo promovirati vrijednosti braka između muškarca i žene i porodice kao temelja stabilnog i zdravog društva.

Insistirat ćemo na zaštiti žene – majke, i porodica sa više djece. Podržavat ćemo i raditi na unapređenju predškolskog obrazovanja, a posebnu pažnju posvetit ćemo odgoju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama i djece bez roditelja.

Pojačati ćemo napore, uz sistematske mjere, koje će stimulirati pomoć porodicama sa više djece i tako zaustaviti negativan trend nataliteta.

Putem Vlade Federacije BiH i kantonalnih vlada ćemo intenzivirati izradu programa koji pomažu prvo zaposlenje i stambeno zbrinjavanje mladih bračnih parova.

Dosljedno ćemo se zalagati za sprečavanje i borbu protiv pošasti suvremenog svijeta koje posebno destruktivno djeluju na djecu i porodicu.

XXIV - SREBRENICA

Području sa kojeg potječu žrtve genocida u Srebrenici i teritoriju Žepe kao zaštićenim zonama Ujedinjenih nacija, shodno rezolucijama Vijeća sigurnosti br. 819 i 824, posvetit ćemo posebnu brigu. I dalje ćemo se zalagati da ovo područje dobije poseban status koji će osigurati njegov razvoj i omogućiti održivi povratak prognanog stanovništva.

U skladu sa Rezolucijom Evropskog parlamenta, i dalje ćemo insistirati na donošenju zakona o zabrani negiranja genocida.

Poduzet ćemo sve potrebne aktivnosti kako bi na idućim lokalnim izborima bio izabran načelnik koji poštuje žrtve genocida i poštuje presude međunarodnih i domaćih sudova kojima je utvrđeno da je genocid izvršen.

XXV - UREĐENJE GRADA MOSTARA

Buduće uređenje Grada Mostara ima ključni značaj za ukupnu stabilizaciju političkih prilika i uspješan razvoj Grada. Poseban status Grada Mostara je utvrđen Vašingtonskim i Dejtonskim sporazumom koji definiraju obavezujuće principe lokalne samouprave u Mostaru.

Provođenje presude Ustavnog suda BiH o Gradu Mostaru mora se zasnivati na navedenim principima sa rješenjem koje će osigurati ravnopravnu poziciju konstitutivnih naroda bez dominacije bilo koga, zaštititi prava Bošnjaka i isključivanje potencijalne diskriminacije.

Navedene principe osigurava uređenje Grada Mostara kao jedinstvenog gradskog područja sa više jedinica lokalne samouprave uz obaveznu rotaciju gradonačelnika prema etničkom principu.

XXVI - ISELJENIŠTVO

Stranka demokratske akcije će i ubuduće posvećivati pažnju našoj dijaspori i saradnji sa njom, posebno sa onim dijelom dijaspore koja se veže za održivi povratak, zapošljavanje, prosperitet lokalne zajednice.

Prvenstveno ćemo nastaviti raditi na institucionalnom jačanju veza i saradnje sa našim građanima u inozemstvu. Najbolji način za ostvarivanje ove suradnje je uspostava državnog ministarstva za iseljenišтво i matice iseljenika.

Istovremeno, naše iseljenišтво treba da bude jedan od važnih mostova saradnje sa drugim državama.

U narednim izbornim ciklusima poduzećemo pojačane aktivnosti na registraciji birača koji žive u dijaspori.

XXVII - SARADNJA SA DRUGIM POLITIČKIM STRANKAMA

Ciljeve naše politike ostvarivat ćemo u suradnji sa drugim političkim subjektima i strankama sa kojima je moguće postići dogovor i kompromise, te koje imaju političke predstavnike u parlamentima.

To se u prvom redu odnosi na političke stranke čiji je prioritet jačanje suverene i demokratske Bosne i Hercegovine u međunarodno priznatim granicama – države ravnopravnih naroda i građana, i koje se zalažu za njeno članstvo u NATO i EU. Ovo svakako podrazumijeva političke stranke koje imaju izabrane predstavnike iz hrvatskog, srpskog, bošnjačkog naroda i ostalih.

Svoje ciljeve i prioritete realizirat ćemo članstvom i aktivnim sudjelovanjem u Grupaciji evropskih narodnih stranaka. U svom radu pridržavat ćemo se temeljnih odrednica programa Evropskih narodnih stranaka prilagođenog tradicionalnim vrijednostima našeg društva.

XXVIII - MIGRANTSKA KRIZA

Tražimo od svih institucija Bosne i Hercegovine da poduzmu adekvatne mjere na zaštiti granice Bosne i Hercegovine s ciljem sprečavanja ilegalnih migracija.

Teret postojećeg priliva migranata treba ravnomjerno rasporediti na cijelu Bosnu i Hercegovinu.

Pozivamo Evropsku uniju da značajnije participira u snošenju troškova vezanih za migrante koji se nalaze u Bosni i Hercegovini.

Tražimo o svih institucija i pojedinaca u Bosni i Hercegovini da se prema migrantima odnose humano, strogo poštujući međunarodne norme i standarde vezane za to pitanje.

Tražimo od migranata koji se nalaze u Bosni i Hercegovini da poštuju zakone Bosne i Hercegovine.

XXIX - DEMOKRATSKA KONTROLA VLASTI

Opredijeljena za princip demokratske kontrole vlasti i polazeći od važnosti koju imaju za naše društvo SDA će se i dalje zalagati za slobodne, nezavisne i profesionalne medije; slobodno djelovanje političke opozicije i djelovanje nevladinog sektora.